

Carmina Salcido

en Steve Jackson

Alleen ik overleefde

1

Sonoma County, waar ik de eerste drie jaar van mijn leven werd grootgebracht en waar ik in 2005 terugkeerde, ligt ongeveer een uur rijden ten noorden van San Francisco. De provincie omvat ruim honderd kilometer kust van de Stille Oceaan, vlakten en een achterland dat wordt gekenmerkt door glooiende heuvels en steile bergen. Het werd lang geleden geschapen toen tektonische platen op elkaar botsten die de bergen hoog de hemel in drukten en door vulkanische activiteit die rivieren gesmolten lava in de valleien braakten. Dat geweld werd later gesust door de schoonheid van oerbossen, grazige weiden en heldere stroompjes toen de oorspronkelijke bewoners er binnen zwierven om er duizenden jaren te blijven. Hun nakomelingen vormden stammen als de Pomo, Miwok en Wintun, die er woonden toen de eerste Europeanen op het toneel verschenen.

Om te begrijpen wat ze anders niet konden verklaren, maakten die inheemse stammen gebruik van sjamanen om te communiceren met de geestenwereld, die zowel goede als kwade diergeesten herbergde; de ene soort was nuttig voor de mens, de andere wierp een donkere schaduw over zijn pad. De inboorlingen leidden een eenvoudig bestaan van de jacht en het verzamelen in de vruchtbare valleien waar het wemelde van het wild. En wanneer ze stierven, geloofden ze dat hun geest in zee sprong vanaf Point Reyes, een strook land die in de Stille Oceaan stak,

en vervolgens voorbij de branding naar het westen afreisde om bij Coyote, de schepper te zijn in een hiernamaals dat ze Huis van de Doden noemden.

Tweehonderd jaar lang bleven de Europeanen in dat deel van Californië dicht bij de kust. Na de komst van padre José Altamira, een franciscaner priester, die in juli 1823 in een prachtige vallei tussen twee bergketens met een riviertje de missiepost San Francisco Solano stichtte, begon de trek landinwaarts.

San Francisco Solano was de noordelijkste van eenentwintig missieposten die verbonden waren door El Camino Real, oftewel 'De Koninklijke Weg'. Het was de eerste en enige missiepost die Mexico in Californië stichtte nadat het eerste land onafhankelijk was geworden van Spanje. De franciscaners dwongen de inboorlingen zich tot het katholicisme te bekeren, maar natuurlijk communiceerden de priesters zelf ook met de geesten, met hun heiligen en demonen die zich om goede en boze redenen met menselijke zaken bemoeiden. Alleen ging nu de geest van de mensen na hun dood naar de hemel, de hel of naar dat tussenstation dat het vagevuur heette.

De Indianen hadden de vallei Sonoma genoemd. Ik hoor dat de precieze betekenis van het woord niet bekend is. Sommigen zeggen dat het 'vele manen' betekende, anderen 'waar de maan opkomt'. Maar de naam die bleef hangen was Valley of the Moon, Vallei van de Maan.

In de jaren dertig van de negentiende eeuw stichtte Mexico een stadje bij Altamira's missiepost. Pueblo de Sonoma was een vooruitgeschoven garnizoenspost, maar in veel opzichten was het ook een typisch Mexicaanse stad met een centraal plein tegenover de missie. De soldaten waren om de Mexicanen te beschermen tegen de inboorlingen, maar die vormden nooit echt een bedreiging en in 1837 betekende een koepokkenepidemie het einde van bijna alle Pomo, Miwok en Wintun-indianen in de omgeving.

In 1846 vielen Amerikaanse kolonisten – die met toestemming van de Mexicaanse overheid in Californië woonden – het garnizoen aan en hesen de Berenvlag boven het plein. Het was de eerste daad van de zogenaamde Bear Flag Revolt die land van de Mexicanen afpikte en de republiek Californië stichtte. Vier jaar later werd Californië de eenendertigste staat van de vs en voortaan waren het de Mexicanen die als illegale immigranten de grens overstaken.

Sonoma County was een prachtige, vruchtbare vallei die mensen van talrijke rassen en culturen aantrok, van de Italiaanse steenhouwers die er in de steengroeven kwamen werken tot de rondzwervende landarbeiders die de paden volgden om de oogsten af te lopen. Eerst waren die nomaden ‘landlopers’ uit andere delen van de Verenigde Staten, maar uiteindelijk moesten de landeigenaren het hebben van immigranten die bereid waren het werk te doen.

Toch werden die arbeiders van over de grens niet altijd met open armen ontvangen. Eind negentiende eeuw was een periode van akelige anti-Chinese gevoelens en een aantal prominente bewoners van Sonoma Vallei spande samen om de Chinezen te verdrijven. Een groot deel van de twintigste eeuw was het tijdens het oogstseizoen een van de voornaamste taken van de sheriff de orde onder de immigranten te bewaken, plus ervoor te zorgen dat ze doorstroonden wanneer de oogst binnen was.

In 1903 werd de vallei de thuishaven van schrijver Jack London. Hij was een voorvechter van het socialisme en de vakbonden, maar door beide gedesillusioneerd verruilde hij op zijn zevenentwintigste zijn leven in de stad voor een rustig bestaan op het platteland. Hij werd verliefd op zijn ruige bossen en woeste bergketens, maar ook op de wijngaarden, boomgaarden en het weideland. Hij en zijn tweede vrouw Charmian koch-

ten zes bankroete boerenbedrijven om de bijna zeshonderd hectare grote Beauty Ranch te scheppen in Glen Ellen, een gemeenschapje op een steenworp van de Sonoma Highway die door de hele vallei liep van het plaatsje Sonoma naar de zetel van het gemeentebestuur in Santa Rosa.

In augustus 1913 publiceerde London zijn zestiende roman *The Valley of the Moon*. Het boek is een kroniek van het leven van een jong stel uit een achterstandswijk in Oakland dat besluit weg te breken van zijn arbeidersomgeving om een rustig plattelandleven te beginnen. London had de arbeidersklasse altijd verdedigd en *The Valley of the Moon* was vol lof voor de landarbeiders van over de grens. Maar hij deelde ook de etnische vooroordelen van die tijd, en de hoofdpersoon van *The Valley of the Moon* bespot de plaatselijke buitenlanders – niet alleen de Chinezen, maar ook de Japanners, Mexicanen, Portugezen en Italianen – klagend dat ze de ‘eigen mensen’, de Angelsaksische Amerikanen van de oude stempel verdrongen en dwongen minderwaardig kruimelwerk in de stad aan te nemen.

Vooroordelen of niet, Jack London viel voor de Valley of the Moon. ‘Ik rijd over mijn schitterende ranch,’ schreef hij aan vrienden. ‘Ik heb een prachtig paard tussen mijn benen. De lucht is wijnrood. De druiven op een groot aantal glooiende heuvels zijn rood met een herfstachtige gloed. Over de Sonoma Mountains sluipen flarden zeedamp. De middagzon smeult aan een slaperige hemel. Ik heb alles om me blij te stemmen dat ik leef.’

Maar zijn vreugde was van korte duur. Op 18 november 1916 wordt de voorpagina van de *Press Democrat* gedomineerd door de kop:

JACK LONDON OVERLEDEN
IN VALLEY OF THE MOON

Het officiële bericht zegt dat London stierf aan de gevolgen van een uremische vergiftiging: zijn nieren hadden het begeven, waarschijnlijk door de drank, en er zijn er die zich hebben afgevraagd of de overdosis per ongeluk was.

Londons opvattingen over immigranten waren niet ongevoel voor die tijd, en ze leken ook zijn vriendschap met de plaatselijke bevolking van Sonoma niet in de weg te staan. Naarmate de jaren verstreken bleef Sonoma County onderdak bieden aan mensen van over de hele wereld en werd het cultureel even divers als welke plek in Amerika ook.

Al eindigde niet elke immigrantendroom mooi.

Sommige mensen, vooral degenen die er al hun hele leven wonen, hebben me verteld dat er een vloek op de Sonoma Valley rust. Ze zeggen dat er iets boosaardigs huist waardoor mensen hun verstand verliezen.

In 1910, toen London aan *The Valley of the Moon* werkte, berichtte de *Press Democrat* over de ‘meest afgrijselijke moord in de geschiedenis van Sonoma County’. Op 4 augustus werden de lezers getrakteerd op een kop van vijf centimeter hoogte:

VOLTALLIGE FAMILIE KENDALL VERMOORD
IN CAZADERO

In de onderkop stond: *Vader, moeder en zoon gedood, hun lichamen in stukken gehakt en in het fornuis verbrand.*

Een Japanse boerenknecht genaamd Henry Yamaguchi kreeg de schuld. Hij was kort daarvoor door een van Kendalls mensen van de ranch gestuurd. Maar later viel de verdenking op Yamaguchi's bazin, rancheigenares Margaret Starbuck, de vrouw van een vooraanstaande architect uit de Bay Area, F. Starbuck.

Mevrouw Starbuck had beweerd dat Yamaguchi naar haar

huis in San Francisco was gekomen om haar de moorden op te biechten, maar 'm smeerde voordat de autoriteiten gewaar-schuwd konden worden. Vervolgens beweerde een anonieme getuige dat hij Yamaguchi op de trein naar Mexico had zien stappen. Maar de politie beschikte ook over verklaringen dat mevrouw Starbuck de Kendalls – die pachters waren – van de ranch wilde hebben, en dat ze hen had bedreigd nadat ze hadden geweigerd om de lease te beëindigen. Bovendien zat haar inconsequente verhaal over Yamaguchi's bekentenis vol gaten.

De Japanse gemeenschap in Sonoma County was ervan overtuigd dat Yamaguchi slachtoffer was en geen verdachte. En zij waren niet de enigen die dachten dat hij de moorden niet kon hebben begaan. Met zijn een meter zestig was hij veel kleiner dan de slachtoffers, mevrouw Kendall inclusief. Het was moeilijk voor te stellen dat die kleine man twee mannen en een oude vrouw had overmeesterd en vervolgens in koelen bloede had vermoord, met een bijl in stukken had gehakt om die vervolgens aan het fornuis en de varkens te voeren. Na zijn aankomst uit Japan had hij een poosje de Oakland Polytechnic High School gevolgd en hij was een trouw lid van de Japanse methodistische kerk. Vrienden en voormalige werkgevers omschreven hem als beleefd en intelligent.

Het Kendall-bloedbad was nationaal nieuws en ontketende een massale jacht op de dader. Door het hele land werden Japanse mannen gearresteerd omdat ze wel eens de voortvluchtige landarbeider konden zijn. De autoriteiten maakten zich zorgen dat de een of andere burgerwacht de verkeerde man zou lynchen. Maar van Yamaguchi werd nooit meer iets gezien of vernomen. Sommigen dachten dat hem hetzelfde lot had getroffen als de Kendalls, maar de persoon die werd verdacht – mevrouw Kendall – hield vast aan haar verhaal. De Starbucks verkochten

weldra hun boerderij en hun huis in San Francisco en vertrokken met de noorderzon.

En de familie Kendall was niet het enige slachtoffer van een slachting. In 1949 haalde weer een bloedbad waarbij een buitenlandse arbeider betrokken was de voorpagina's. Maar deze keer was er geen twijfel wie de misdaad had begaan of waarom.

Op een nacht in november van dat jaar vermoordde de Filipijn Polcerpacio 'Henry' Pio vier mensen met zijn jachtgeweer. Pio was in woede ontstoken toen zijn ex-minnares Louise met haar kersverse echtgenoot en haar zus voor de deur van zijn hut verscheen om wat spullen van haar die daar nog stonden op te halen.

In een bazelende, onsamenhangende bekentenis zei de 37-jarige Pio dat hij Louise en de rest had gewaarschuwd om weg te gaan, maar dat haar man toch probeerde binnen te komen.

'Waarschuw jou niet tegen deur duwen. Ik jou echt schiet als jij tegen deur duwt!' zei Pio geschreeuwd te hebben. 'Hij duwt tegen deur dus ik schiet hem. Daarna weet ik niet wat ik doe, misschien ik ook een paar anderen schieten.'

Pio schoot meer dan tien keer van dichtbij. Daarna liep hij naar de boerderij van de buurman, waar hij nog eens negen patronen in een andere Filippijnse hopplukker schoot. 'Die vent wilde mij vermoorden, legde Pio uit in zijn bekentenis. Een uur na de slachting werd hij zonder verzet gearresteerd terwijl hij door de buitenwijken van Santa Rosa reed met een doorgeladen jachtgeweer naast zich. Hij zei dat hij zich wilde aangeven. Pio, wiens glimlachende politiefoto de volgende dag in de krant verscheen, bekende de moorden en kreeg levenslang. Hij zat achtentwintig jaar en kwam in 1977 vrij.

Inmiddels was Polcerpacio Pio met Yamaguchi Sonoma's halfvergeten moordzuchtige geschiedenis ingegaan. Tegen de tijd dat ik ging onderzoeken wat er met mijn familie was ge-

beurd, waren er nog maar weinig autochtonen over die zich die eerste misdaden herinnerden, als griezelige voorbode van die andere immigrantendroom die in een nachtmerrie eindigde in de Valley of the Moon.

2

De ochtendnevel hangt laag over de heuvels wanneer de auto door het stadje Sonoma rijdt en het plein passeert waar de missiepost van padre Altamira nog altijd staat, gerestaureerd en wel en open voor het publiek. Om de oude *plaza* staan nu restaurants, cafés en boetieks voor de toeristen die naar de stad komen om de waar van enkele tientallen wijnproeverijen in de omgeving te keuren.

Sonoma is al heel lang een van de rijkste agrarische gebieden van de Verenigde Staten, en de dorpen hebben er allemaal hun eigen specialiteit. Sebastopol, aan de kust, is beroemd om zijn appels. Cloverdale in het noorden kan zich roemen om zijn sinaasappels en Petaluma is de ‘eiermand van de wereld’. Een aantal plaatsen, zoals Boyes Hot Springs en zijn buurplaats Agua Caliente of ‘Warm Water’ werden vakantieoordn waar de rijke toeristen uit San Francisco geweekt en verwend konden worden in de plaatselijke kuuroorden. De oorspronkelijke Amerikanen geloofden dat het warme, mineraalrijke water geneeskrachtig was. Santa Rosa, ‘de Stad van de Rozen’, was een scheepvaartcentrum en de zetel van het gemeentebestuur, rechtbank en gevangenis inclus, maar Sonoma is altijd het ware hart van het land geweest.

De eerste wijngaarden van de omgeving werden in 1823 aangelegd door de monniken van de missiepost San Francisco Sola-

no en in 1870 was Californië al de belangrijkste wijn producerende staat van Amerika. Met zijn warme, droge zomers, overvloedige zonneschijn, koele nachten, natte winters en vruchtbare aarde was het de perfecte biotoop voor de druiven Cabernet Sauvignon, Pinot Noir, Zinfandel, Chardonnay en Merlot en in de honderd jaar die volgden, trok Sonoma County talloze wijnboeren, van grote gevestigde huizen die al generaties in de familie waren tot modieuze wijnmakerijen van rijke nieuwkomers. Het wijntoerisme werd een bron van plaatselijk levensbloed en hoewel de Napa Valley zich de titel *Wine Country USA* toe-eigende voor hun advertentiecampaagnes, beseften de meer ontspannen wijnboeren van Sonoma dat er geld en status te verdienen was met wijnproeverijen ter plaatse en excursies langs de wijnmakerijen.

Als grootste werkgever van de streek, nam de wijnindustrie zowel plaatselijke krachten als immigranten in dienst om de druiven te oogsten of de oogstmachines te bedienen of aan de productiekant te werken. Het werk op het land betaalde niet goed – in de jaren tachtig ongeveer acht dollar per uur – maar dat was voldoende om arbeiders uit Mexico aan te trekken. Veel van hen trokken naar Sonoma om zich in Boyes Springs en Agua Caliente te vestigen, waar de laatste goedkope huurwoningen van de Valley of the Moon stonden.

Er is een fysieke barrière tussen Sonoma en Boyes Hot Springs, onze eerste halte vanmorgen, maar je ziet een duidelijk verschil tussen de twee plaatsen wanneer de auto de Sonoma Highway, of Highway 12 op rijdt en het vakantieoord plaatsmaakt voor een verzameling arbeiderswijken. De winkels langs de hoofdweg voorzien in de behoeften van de plaatselijke Latijns-Amerikaanse bevolking, tacoshops, Mexicaanse supermarkten en rijdende burrito- en tacokraampjes. In de etalage van het Boyes Hot Springs Food Center op de hoek van de